

ธรรมบรรยาย

พัฒนาจิต

พระราชสุทธินิพนธ์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)

เจ้าคณะจังหวัดสิงห์บุรี และ เจ้าอาวาสวัดอัมพวัน อ.พรหมบุรี

จ.สิงห์บุรี

ผู้มีปณิธานมั่นคง และมีผลงานพัฒนาคนให้สูงด้วยคุณธรรม

พุทธโศภิต

42-10

มโนปุพพังคมาธัมมา มโนเสฏฐา มโนมยา คนเราจะดีได้อยู่ที่จิตใจ
พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ชัดเจน จิตเป็นหัวหน้า ถ้าจิตดีงานทั้งหลายดีหมด
พระพุทธเจ้าให้พัฒนาจิตก่อน เมื่อพัฒนาจิตดีแล้ว ให้พัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนา
สังคมต่อไป ขอให้เอาหลักเกณฑ์วิธีการ ๓ ส. ๓ จ. ๕ จริงทุกสิ่ง ป.ป.ร.ก. ไปใช้
รับรองเจริญทั้งวัด เจริญทั้งบ้าน เจริญทั้งประเทศ

พระพุทธศาสนานั้น เจริญรุ่งเรืองวัฒนาสถาพรอยู่แล้วเป็นทั้งรูปธรรมและ
นามธรรม ทำให้คนเห็นชัดในด้านรูปแบบของพระสงฆ์สาวก ได้รับมรดกมาจาก
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว เป็นรูปธรรมให้ประชาชนเห็นชัดในด้านนามธรรม
พระสงฆ์มีกิจกรรมสร้างประโยชน์แก่ประชาชนอย่างเต็มความสามารถ แต่การพัฒนา
นั้นเราสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ในการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนให้เป็น
ประโยชน์แก่ประชาชนและประเทศชาติ

การพัฒนาที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงชัดเจนมาก คนเราจะดีได้อยู่ที่จิตใจ มโน
ปุพพังคมาธัมมา มโนเสฏฐา มโนมยา จิตเป็นหัวหน้า ถ้าจิตดีเสียแล้วงานทั้งหมดดี

หมด พระพุทธเจ้าให้พัฒนาตรงนี้ก่อน เมื่อพัฒนาจิตดีแล้ว ให้พัฒนาเศรษฐกิจและ
พัฒนาสังคมต่อไป

การพัฒนาจิต ถ้าจิตของประชาชน จิตของพระสงฆ์ดีแล้ว ถูกต้องตามครรลอง
ของชีวิตแล้ว ก็จะได้เริ่มพัฒนาการศึกษาง่ายขึ้น การศึกษาแสวงหาวิชาความรู้ก็จะ
ง่ายขึ้น ที่สุดถ้าพัฒนาจิตดีแล้ว จะได้การศึกษาสูงขึ้น มีความรู้คู่ความดี เรียนให้รู้ ดู
ให้จำ ทำให้จริง คือ พัฒนาจิต ถ้าจิตไม่ดีแล้ว เรียนก็ไม่รู้ ดูก็ไม่จำ ทำก็ไม่จริง ทุกสิ่งก็
ไม่ได้ ตรงนี้พระพุทธเจ้าทรงเน้นมาก ทรงเน้นให้พัฒนาจิต ถ้าท่านผู้ใดจิตดีแล้ว
การศึกษาดีหมด จะเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ทั้งกิจกรรมที่มีประโยชน์ในตน
และครอบครัว

การพัฒนาเศรษฐกิจ หลังจากศึกษาจบหลักสูตรแล้ว พระพุทธเจ้าไม่ให้หนึ่งนอน
ใจอยู่แค่นั้น ให้เริ่มพัฒนาเศรษฐกิจให้รุ่งโรจน์ต่อไป ให้เงินไหลนองทองไหลมา ใช้วิชา
ที่ได้เรียนมาให้ประโยชน์ต่องาน ต่อสังคมต่อไป

การพัฒนาสังคม เมื่อพัฒนาเศรษฐกิจดีแล้ว พระพุทธเจ้าเน้นอีกให้พัฒนา
สังคม ให้พี่น้องทุกคนอยู่ด้วยความเมตตา ประองตองเหมือนญาติพี่น้องห้องเดียวกัน
ไม่มีการแตกแยก ไม่มีการขาดความสามัคคี สร้างแต่ความดีร่วมกันในสังคม ทั้งพี่ทั้ง
น้องทั้งญาติวงศ์พงศาทุกหมู่เหล่า จะเป็นต่างชาติ ต่างศาสนา ต่างภาษา ก็ให้
ประองตองกัน ด้วยความเมตตาปราณี อารี เอื้อเฟื้อ ขาดเหลือคอยดูกัน

การพัฒนาจิตนั้นเป็นเชิงปฏิบัติการ ถ้าจิตท่านผู้ใดดีแล้ว ดีหมดทุกอย่าง ใน
เมื่อจิตดีแล้ว สุขภาพจิตก็ดีด้วย เมื่อสุขภาพจิตดีการงานก็ดี

ความเจริญรุ่งเรืองของคนนั้น ต้องมีหลักปฏิบัติ ไม่ใช่เชิงปฏิบัติ ต้องศึกษา แสวงหาความรู้วิชาการหลายด้าน ไม่ใช่ด้านเดียว แต่การที่จะศึกษาหาวิชาการมา พัฒนานั้นมีอยู่ ๒ ประการคือ

๑. คັນถุระ

๒. วิปัสสนาธุระ

คันถุระ ต้องเรียนหนังสือทั้งหมด เรียนโลกียปัญญา ปัญญาทางโลก ต้องเรียนทั้งนั้น การเรียนหาวิชาความรู้ใส่ตนเป็นภาคบังคับ เรียกว่า โลกียปัญญา โลกธรรมต้องพึ่งพาอาศัยกัน เรามีธรรมะต้องอาศัยโลก โลกอยู่ได้เพราะธรรมคำจุน คือ เมตตาคำจุนโลกไว้ได้ ดังที่กล่าวแล้ว ดังนั้น คันถุระนี้จึงต้องเรียนทุกอย่าง ถ้าไม่เรียนก็ไม่รู้เรื่อง

วิปัสสนาธุระ ต้องปฏิบัติทุกรูปแบบ สมถกรรมฐาน แปลว่า ต้องศึกษาความจริงของชีวิต แจ่มแล้ว เข้าใจแล้ว อ่านตัวออก บอกตัวได้ ใช้ตัวเป็น เห็นตัวตาย คลายทิฏฐิ ดำริชอบ ประกอบกุศล ได้ผลอนันต์ เป็นหลักฐานสำคัญแล้ว วิปัสสนาธุระ จึงเป็น โลกุตระปัญญา ต้องคู่กันไปกับปัญญาทางโลก โลกุตระปัญญา หมายความว่า ปัญญาที่ได้จากตัวเอง แก้ไขปัญหาทุกข์ แก้ไขปัญหาชีวิต ที่เกิดขึ้นในครอบครัวนั้น

หลักศาสนาของพระพุทธเจ้าสอนชัดเจนมาก ชัดทั้งรูปธรรมให้เห็นชัด ชัดทั้งนามธรรม คือ ปฏิบัติธรรมได้ มีทั้งโลกียปัญญา มีทั้งโลกุตระปัญญา

โลกุตระปัญญา คือ ปัญญาในตัว เกิดขึ้นในตัว ปัญญาติดมากับตัว ความรู้ที่อยู่ในตำรา ศรัทธาสนใจ ศึกษาเอาเองได้ ปัญญาในตัวแก้ไขปัญหาได้ ปัญญานอกตัว แก้ไขปัญหาไม่ได้ คือ เรียนวิชาเป็นดอกเตอร์ แก้ไขปัญหาไม่ได้ จึงจำเป็นเหลือเกิน

ต้องมีวิปัสสนาธุระ ทั้งสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน ต้องเรียนคู่กันไปทั้งสองอย่าง สมถะเป็นการศึกษาปัญหาชีวิต พอชีวิตได้ผลแจ่มชัดถึงจิตใจของข้าพเจ้าแล้ว รูปนาม ชั้น ๕ เป็นอารมณ์แล้ว จึงเรียกวิปัสสนาธุระ ได้ทั้งสองประการควบคู่กันไป แล้ว รับรองว่า ศาสนาเจริญ คนเจริญอยู่ที่ผู้ปฏิบัติ แต่ศาสนาอยู่คงที่คงวาไม่มีเสื่อม ไม่มีคลาย ไม่มีถอยหลัง แต่คนเรานี้เสื่อม เพราะไม่ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า อันนี้เป็นเรื่องสำคัญ

ปัญญาทั้งสองทางนี้พระพุทธเจ้าเน้นมาก ไม่ใช่ไปนั่งหลับหูหลับตาเพียงอย่างเดียว พระยุคใหม่สมัยนี้ทั้งปริยัติธรรมหมดแล้ว บวชแล้วไม่ต้องเรียน นักธรรมตรีก็ไม่ได้ ปฏิบัติผิดทั้งนั้น ในเมื่อผิดเช่นนี้แล้วก็ไปสอนผิด เอาจริตของบุคคลมาใช้ตามใจคนใช้ไม่ได้ คำว่า สมถะนั้นต้องตามจริต จะชอบอย่างไร ชักจูงมาทางรูปแบบแต่วิปัสสนาธุระ คือ การเจริญสติปัฏฐาน ๔ ชั้น ๕ รูปนามเป็นอารมณ์ ไม่ต้องแก้จริต คนเรามีสติสัมปชัญญะเมื่อใด มีปัญญาแก้ไขเมื่อนั้น ถ้าขาดสติสัมปชัญญะเมื่อใด ปัญญาที่จะแก้ปัญหาก็หมดไป

พระพุทธเจ้าทรงประกาศศาสนามานานถึง ๔๕ พรรษา พระองค์มีปัญญาของพระองค์ในตัวเอง จึงจะช่วยชาวโลกให้พ้นเสียจากทุกข์นานาประการได้ ปัญญาออกตัวช่วยแก้ไขปัญหาไม่ได้ แต่ก็ช่วยให้ประกอบอาชีพการงานเป็นหลักฐาน ท่านทั้งหลายถ้ามีความรู้สูงแล้ว แต่ไม่ปฏิบัติตามความรู้ จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาของชีวิตได้ ก็อยู่ไม่ได้ เพราะฉะนั้นจำเป็นต้องอาศัยซึ่งกันและกัน

ถ้าไม่มีโลกียปัญญา จะไม่มีอาชีพการงาน ไม่ได้เรียนแล้วจะไปทำอะไรได้ เช่น วิศวกรรมไฟฟ้า ถ้าไม่ได้เรียนแล้ว จะไปทำงานเรื่องไฟฟ้าได้ไหม แต่ถ้าเป็นดอกเตอร์ทางไฟฟ้าทำได้ เป็นวิศวกรรมศาสตร์ หรือ แพทย์ศาสตร์ เวชศาสตร์ เก่งมากแต่ขาดโลกุตระปัญญา ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาชีวิตได้เช่นกัน

การเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลังจะเสียหลักศาสนา ศาสนาไม่ได้สอนเครื่องรางของขลัง แต่เป็นความนิยมของประชาชนหมู่หนึ่งที่มีศรัทธาเชื่อมั่นของเขาอย่างนั้น เช่น ผีเจ้าเข้าทรง คนขาดสติสัมปชัญญะแล้ว ผีจะเข้าเจ้าจะทรง ตรงนี้ขาดธรรมะ เพราะฉะนั้นคนมีสติสัมปชัญญะผีก็ไม่เข้า เจ้าก็ไม่ทรง เพราะมีสติดี ตรงนี้ขอเน้น พระพุทธเจ้าท่านสอนชัดเจนมาก แต่ท่านพุทธศาสนิกชนทั่วไปขาดสติสัมปชัญญะ ผีก็เข้าเจ้าก็ทรง เลยกลายเป็นว่าไสยศาสตร์เป็นหลักศาสนา สนใจหาแต่เครื่องรางของขลัง แต่ธรรมะไม่หาเลย ไม่สนใจด้วย

คนเดี๋ยวนี้เข้าวัดมาก แต่การปฏิบัติธรรมไม่มี เมื่อสมัยก่อนปู่ย่าตาทวดหลักศาสนาแข็งแรงมาก เป็นหลักฐาน คือ เข้าวัดรักษาอุโบสถในวันพระ เดี่ยวนี้เข้าวัดไม่ใช่รักษาอุโบสถ ไม่ใช่ปฏิบัติธรรม แต่ไปทวัរបុญญ ไปเที่ยวตามวัด ไปหาเรื่องกับพระ ไปตีฉันทวาอาราม เป็นต้น

พระพุทธเจ้าสอนเข้าวัดปฏิบัติธรรมต้องให้ครบ ๓ วัด คือ

๑. วัดอุทธรธรรม
๒. วัดอารมณ
๓. วัดจิตใจ

ปัจจุบันนี้คนหาแต่เครื่องรางของขลัง ถู้ออกไม้ธูปเทียนไปหาพระ ไปให้พระช่วยทั้งนั้น แต่ไม่ช่วยตัวเอง ถ้าคันถธุระเชี่ยวชาญจะเกิดปริยัติศาสนา เข้มงวด กวดขัน มีปฏิบัติศาสนาและปฎิเวทศาสนา เมื่อมีครบทั้ง ๓ อย่างรับรองว่า ไปรอดปลอดภัย แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีปริยัติศาสนา และประชาชนทั่วไปนับถือศาสนาพุทธแต่แบบฟอร์ม ไม่เคยศึกษาอันใด ปริยัติศาสนาก็ไม่ได้เรียน ไม่ปฏิบัติศาสนาด้วย ปฏิเวทธรรมจะเกิดขึ้นในกิจกรรมประจำชีวิตได้อย่างไรเล่า

คนสมัยนี้ปฏิบัติศานาน้อยมาก ไปเที่ยววัดสวดสยามเท่านั้นเอง ไม่ต้องปฏิบัติธรรมเลย คนสมัยนี้เข้าวัดมากกว่าสมัยก่อน สมัยก่อนเข้าวัดน้อยแต่ปฏิบัติธรรมมาก คนเดี๋ยวนีเข้าวัดมากเป็นร้อย ๆ พัน ๆ แต่ไม่ได้ปฏิบัติธรรมเลย เอาดอกไม้ธูปเทียนมาให้พระช่วย ช่วยหน่อยเจ้าข้า ช่วยให้ชายที่ได้บ้าง ช่วยให้สามีกลับบ้านบ้าง ช่วยให้ครอบครัวมีความสุขบ้าง แต่โดยวิธีปฏิบัติแล้ว เขาไม่ได้ปฏิบัติศานาเลย ไหนเลยละจะช่วยได้

พระพุทธเจ้าท่านสอนไว้ชัดเจนว่า

๑. สอนตัวเองให้ได้
๒. ฟังตัวเองได้
๓. สอนตัวเองได้

ทั้ง ๓ ประการนี้ เป็นหลักศานาที่ชัดเจนที่ย่อลงมา แต่เชิงปฏิบัติการ คนเราทั่วไปไม่เคยปฏิบัติเลย ปฏิบัติแต่ข่าวขันแกงโต เวลาเลี้ยงพระถือว่าเป็นศานา และทอดกฐิน ทอดผ้าป่า สร้างศาลา สร้างโบสถ์ เรียกว่าบุญสงเคราะห์ เป็นบุญนอกตัว ทั้งนั้น แต่ปฏิบัติตัวเองนี่ลืมไปเป็นบุญสงเคราะห์ตัวเอง ทำให้เกิดปัญญาในตัว อันนี้มีความหมายอยู่มาก

ท่านพุทธศาสนิกชนทั้งหลายเหล่าหลายภาษาแพ้ฝรั่ง อาตมาไปยุโรป & ประเทศ มีแต่คนไทยถือดอกไม้มาให้บุญช่วย แต่ฝรั่งมาหาธรรมะ แสวงหาธรรมะ ฝรั่งปฏิบัติธรรมะมาก เดี๋ยวนีตรงกันข้ามแล้ว คนไทยไปเอาของฝรั่งมา ฝรั่งเอาของคนไทยไป มีมารยาทชาติผู้ดี มีศีลธรรม ทำไมหนอฝรั่งไม่เคยไปวัด ไม่เคยทอดกฐิน ไม่เคยทอดผ้าป่า ไม่เคยทำบุญสุนทานแบบเราชาวพุทธ แต่ทำไมฝรั่งร่ำรวยมหาศาล

ทั้งนี้เพราะเขามีธรรมะ มีธรรมะอยู่ที่จิตใจของเขา เขาปฏิบัติหน้าที่เคร่งครัด
ขยันหมั่นเพียร ไม่เกียจคร้านแต่ประการใด เขาตรงไปตรงมาด้วยยุติธรรม ก็มีธรรมะ
ประจำใจของเขา ไม่จำเป็นต้องกล่าววามานั่งในวัดหรือมาเที่ยวกันในวัด

สำหรับข้อวัตรปฏิบัติ พระพุทธเจ้าสอนว่า พระภิกษุผ่านเวจกุฎีสกปรก หนีไป
เป็นอาบัติโทษทันที แสดงว่าพระพุทธเจ้าเน้นเรื่องห้องน้ำ ห้องสุขา ต้องสะอาดหมด
พระภิกษุละเลยข้อนี้เป็นอาบัติโทษ อันนี้เรียกว่า กิจวัตร

อาตมามาอยู่วัดอัมพวันนี้สมัยนั้นยังยากจนไม่มีอะไรเลย ต้องฉันท้าวกับ
น้ำปลา ไม่มีกับข้าวเลย แต่บัดนี้ตรงกันข้ามแล้ว เอาหลักศาสนา เอาหลักกิจวัตร
วัดมาวัด ช่วยกันบิ๊ต ช่วยกันกวาดอาวาส ลานเจดีย์ อย่านสกปรก ตรงนี้ซึ่งใจเหลือเกิน
พระพุทธเจ้าสอนให้ทำกิจวัตร จะพูดสมัยใหม่ให้ฟังดังนี้

ดูบ้านเมือง...ดูที่ความสะอาด
ดูประชาชน...ดูที่ความสามัคคี
ดูลูกหลาน...ดูที่การเคารพ
ดูหญิง...ดูที่ความอาย
ดูชาย...ดูที่ความกล้าหาญ
ดูพระ...ดูที่กิจวัตร

อาตมาใช้หลักศาสนาพัฒนา เงินทองไม่มีเลยเพราะพระไม่มีปัจจัย แต่ทำไมให้
มีเงินทางได้ ได้อาศัยเสด็จพ่อ ปฏิบัติตามที่ท่านได้ฝากหลักศาสนาไว้กับพุทธบริษัท
แล้ว เราก็นำเอามาพัฒนาขึ้น

พระไตรปิฎกเพิ่งมีต่อเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว สังคายนา ขึ้นมา ไม่อย่างนั้นเราจะขาดตำรา เรียกว่า พระบาลี ไวยากรณ์ มคธภาษา ถ้าเราทิ้ง ปริยัตินี้แล้ว เราจะขาดปฏิบัติ จะเดินทางหลงผิด ธรรมะ ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นตรี มากมายเหลือเกิน เช่น พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก พระอภิธรรมปิฎก เรียนจนแก่ ตายก็ไม่จบ มากมายเหมือนทรายในมหาสมุทร แต่คำสอนของพระพุทธเจ้านั้นท่าน ย่อใจความให้ย่อลงไปเหมือนเม็ดทรายในกำมือ

พระองค์ทำใบไม้ ๑ กำ บอกว่าคำสอนนี้ย่อมากเท่ากับใบไม้กำมือเดียว ใบไม้ ยังอยู่ในป่าอีกมากมาย คำสอนของพระพุทธเจ้าแค่กำมือเดียวยังทำกันไม่ได้ สรุปล ย่อคำสอนเหลือสาม พระภิกษุสงฆ์ที่บวชอยู่ที่ ไตรสิกขา ท่านบอกว่า อย่าขาด ไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ไม่ใช่เอาไตรมาไว้ที่ที่นอน กอดไตรไว้ โยมก็เป็นพระได้ ถ้ามีไตรสิกขา

ย่อพระไตรปิฎกที่เป็นคำสอนภาคปฏิบัติ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าพระภิกษุ ขาด ศีล สมาธิ ปัญญา ก็เป็นสมมติสงฆ์ โสภาสะยยะ สมมติสงฆ์เกิดขึ้นแล้ว แต่องค์นี้ เป็นสมมติสงฆ์ธรรมดา ต้องปฏิบัติไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ถึงจะมีพระเกิดจาก สมมติบัญญัติ เป็นนามบัญญัติ สภาวะเกิดขึ้นแล้ว

ย่อเหลือสอง คือ สติ สัมปชัญญะ

สรุปเหลือหนึ่ง คือ อย่าประมาท

เท่านี้เองก็ยังทำกันไม่ได้ คำว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ครอบคลุมจักรวาลธาตุ เป็น สฐานของเจตีย์ คอระซังคือ สติสัมปชัญญะ ยอดเจตีย์ทองคือ อย่าประมาท อยู่ด้วยความไม่ประมาทเถิด ในเมื่อเป็นเช่นนี้ ศีล สมาธิ ปัญญา เอามาพัฒนาบ้านได้ แต่ไม่ นำมาใช้กัน จะไปสวรรค์ ไปนิพพาน แต่สมบัติมนุษย์ไม่มีเลย

ของหายาก ๔ ประการ ท่านมีกันแล้วหรือยัง

๑. กิจโจ มนุสสปฏิลาโภ เกิดมาเป็นมนุษย์แสนจะยากมาก องมีกุศลกรรมบถ ๑๐ ครบ มีคุณสมบัติของมนุษย์มา จึงมาเกิดเป็นมนุษย์อย่างนี้ แถมเมื่ออยู่ในท้องแม่ก็ลำบาก ยากที่สุด กว่าที่จะเคลื่อนคลอดจากคัพภะของมารดาใช้เวลา ๑๐ เดือนก็ยาก บางคนไม่ทันร้องตายในท้องก็มากหลาย นี่แหละเกิดมาเป็นมนุษย์ยากมาก
๒. กิจฉัง มัจฉาน ชีวิตัง เรามีชีวิตรอดมาได้ถึงขณะนี้ก็ยากอยู่ ยากมาก อันนี้จะไม่ขออธิบาย
๓. กิจฉัง สัทธัมมัสสนัง การที่เราจะได้ฟังธรรมของพระพุทธเจ้านี้ยาก คนเดี๋ยวนี้เชิญมาฟังเทศน์ฟังธรรมไม่มา จ้างยังไม่มาเลย ยากตรงนี้ ไม่มีบุญวาสนาจะมาฟังธรรมได้ เอรารถไปลากเอาช้างไปจุดก็ยังมีมา ถ้าบอกว่าไปดูคอนเสิร์ต ไปชอปปิ้ง ไม่ต้องจ่ายไปได้เลย การฟังธรรมนี้ยากมาก คนไม่มีบุญไม่มีโอกาสฟังธรรมหรอก
๔. กิจโจ พุทธานมุปปาโท การที่เราเกิดมาพบพบพระพุทธเจ้า ที่จะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้านี้ก็ยากมาก ถ้าไม่เกิดอยู่ในถิ่นฐาน ไม่มีพระพุทธศาสนาแล้ว เราก็ยากที่จะพบพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า จะไม่ลืมหืมตาอ้าปากได้อย่างนี้หรอก ขอสรุปลงไปว่า ของหายาก ๔ ประการนี้ ท่านมีครบแล้วหรือยัง ถ้าครบแล้วก็ใช้ได้

ถ้าเป็นพระภิกษุณวกะ อุปัชฌาย์ท่านจะให้กาสาวพัสดร์ ท่านบอกให้เรียนกรรมฐานก่อน แล้วค่อยห่มผ้าอย่างนี้

เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ

ตใจ ทันทา นขา โลมมา เกสา

เบื่องต่ำปลายผมลงไป เบื่องบนปลายเท้าขึ้นมา

กว่าอาตมาจะทำได้ใช้เวลา ๑๐ ปี เบื่องต่ำปลายผมลงไป เบื่องบนปลายเท้าขึ้นมา วิธีปฏิบัติศาสนาต้องการให้มีสติอยู่กับจิต ต้องการให้แนบสนิท บวชจริง บวชให้ถึงใจ ได้พระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งยึดเหนี่ยวทางใจไป

พระพุทธเจ้ายอดพัฒนามาก เอาศีลมาพัฒนา ศีล แปลว่า ปกติ คนไม่มีสติสัมปชัญญะ คนนั้นจะไม่มีศีลไม่มีธรรม ถ้าคนมีสติสัมปชัญญะควบคุมจิตไว้ได้ คนนั้นมีศีลมีธรรม จิตใจก็เป็นมนุษย์ มนุสโส ไม่ใช่มนุสสเปโต จะออกมาในรูปแบบนี้ชัดเจน

ศีลทำให้สะอาด ที่กินสะอาด ที่ถ่ายสะอาด กินของร้อน นอนในมุ้ง ทุงในส้วม สวมรองเท้า พระพุทธเจ้าสอนไว้ชัด ถ้าบ้านไหนมีศีล บ้านนั้นสะอาดหมด โรงครัวสะอาด เวจกุฎี ห้องสุขา สะอาดหมด เรือนมีระเบียบเรียบร้อย เพราะเรือนนั้นเป็นวัตถุไม่มีวิญญูณ นี่คือศีล ทำให้เกิดความสะอาด นำไปพัฒนาได้เลย

พระภิกษุสงฆ์ต้องกวาด กวาดให้สะอาด สะอาดนอกสะอาดใน จิตใจก็กวาด กิเลสไปด้วย อย่าเอากิเลสมาไว้ในใจ ต้องกวาดอย่าให้สกปรก ไม่ต้องใช้เงินใช้ทอง พระพุทธเจ้าเป็นยอดพัฒนาตรงนี้เอง

นอกจากนี้ท่านยังให้พึ่งตัวเอง ขอฝากพระภิกษุสงฆ์ไว้ด้วย ในบาตรมีอะไร มีเข็ม ด้าย หิน มีดโกน เครื่องกรองน้ำ ให้ช่วยตัวเอง ไม่ต้องพึ่งคนอื่นต่อไป อตุตทาหิ อตุตโน นาโถ ออกมาชัดเจนมาก

ศีลข้อเดียวพัฒนาประเทศได้ อย่าสกปรก อย่าลามก อย่าทิ้งขยะมูลฝอยลง
กลางถนน ลงกลางแม่น้ำ เป็นต้น นี่คือ ศีล สติดี สัมปชัญญะดี บ้านนั้นสะอาด
ห้องน้ำห้องส้วมสะอาด ้วัดวาอารามสะอาดหมด สะอาดทั้งวัดสะอาดทั้งบ้าน ถ้าโยม
มีศีลจริงรับรองสะอาดหมดเลย เสื้อผ้าอาภรณ์สะอาด หน้าตาสะอาดออกมาอย่างนี้

มีสมาธิ จับงานอย่าทิ้งงานและหน้าที่ อย่าขยันนอกหน้าที่การงาน ปรึบปรุจ
ตัวเองในสมาธิ

มีปัญญา งานจะสำเร็จออกมาเรียบร้อย แก้ไขปัญหาไปในตัวด้วย

ถ้าหากว่าท่านผู้ใดขาดการปฏิบัติพระกรรมฐานแล้ว จะทำอะไรก็ไม่ได้ผล เช่น
รับศีล โยมมารับศีลอุโบสถ ให้อ้าปากรับสักหมื่นหน ให้ศีลสักร้อยครั้งก็ไม่ได้ผล ป้าอ้า
รับได้ แต่จิตไม่ยอมรับ ถ้าไม่ปฏิบัติธรรมไตรสิกขา เป็นไปไม่ได้แน่ ปากรับแล้วยังไป
ฆ่าสัตว์ รับแล้วยังไปเบียดเบียนทรัพย์ รับแล้วยังไปล่วงประเวณีในสังคมน่าบัดสี รับ
แล้วยังไปหลอกลวงโลกหวังเอาลาภเขา พุดเท็จ พุดส่อเสียด พุดคำหยาบ พุดเพื่อจ้อ
รับแล้วยังไม่ดื่มสุรายาเมา ถ้าปฏิบัติธรรม ปฏิบัติศาสนาเมื่อใด ปฏิเวธมันแจ่มแจ้งแก้ไข
โดย ปจฺจุตฺตํ เวทิตฺตํ วิญญฺหิ รู้ได้เฉพาะผู้ปฏิบัติเท่านั้น

หลักศาสนาอีกประการหนึ่ง พระภิกษุณวกะที่บวชใหม่ในพระศาสนา ต้องจด
เวลาไว้ โสภาเสยยะ จดไว้ทำไม ต้องการให้เคารพผู้ใหญ่ เคารพอาวุโส เอาไปใช้ได้ทุก
กาลสมัย เป็นผู้น้อยอย่างนี้ดูตาย ควรเคารพผู้ใหญ่ ไปลามาไหว้ อ่อนน้อมถ่อมตน
ปากหวาน ตัวอ่อน อาวุโส ภัณฑะ ต้องเคารพบูชาผู้ใหญ่ ผู้เป็นประธาน ต้องเชื่อฟัง
ท่าน นี่สอนตั้งแต่บวชเลยนะ โสภาเสยยะ จดบวชเวลานี้ ผู้บวชแต่ภายหลังต้องเคารพ
ผู้บวชก่อน เป็นผู้น้อยอย่าบังอาจแก่ผู้ใหญ่ ต้องมีการเคารพตลอดรายการ ชัดเจน
มาก แสดงว่าพระพุทธเจ้าสอนตรงนี้

คนที่มีสติสัมปชัญญะดีแล้ว จะปากหวาน ตัวอ่อน มือเป็นหงอน ไปก็ลามากก็ไหว้ มารยาทก็สวยงามน่ารัก สาวหนุ่มเดี๋ยวนี้สวยงามเกลียด เดินจะเหยียบหัวผู้เฒ่าผู้แก่ พบพระก็ไม่นมัสการ

คนมีศีลดูตรงไหน ดูที่เดินมาก็รู้ เดินมีระเบียบไหม เดินสวยงามน่ารักไหม พูดจาไพเราะเพราะพริ้งไหม คนที่มีศีลจะกล่าวแต่วาจาไพเราะ กล่าวในที่ควรกล่าว ดูกาลเวลา กล่าวด้วยความจริง กล่าวด้วยเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง กล่าววาจาสุภาพ เรียบร้อยอ่อนโยนและอ่อนหวาน กล่าววาจาเป็นลักษณะที่แสดงออกด้วยเมตตาปรารถนาดีทุกคน กล่าววาจาเช่นนี้ คือ คนมีศีล

พระพุทธเจ้านำศีลไปพัฒนากาย พัฒนาจิต หรือ พัฒนาอะไร บ้านเมืองสะอาดหมด ประชาชาติก็สามัคคีกัน อาตมาไปยุโรปมา ๕ ประเทศ ไม่มีขยะมูลฝอย ดูแม่น้ำลำคลองสะอาดหมด ฝรั่งเศสมีศีล เราชาติศีลกัน จึงได้สกปรกสกปรกเช่นนี้ มักง่าย มักได้ สรุปรวม ๘ ก็คือ ศีล สมาธิ ปัญญา สัมมาสติ สัมมาสมาธิ เน้นหลักสติ ปัญญา ๔ เป็นทางสายเอกของพระพุทธเจ้า

คนที่มีสติสัมปชัญญะอยู่ประจำตัว จะขยันเรียนหนังสือ จะขยันทำงาน เป็นประโยชน์แก่ครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีความสุข ตรงนี้ อาตมาเอามาพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นมาอยู่วัดอัมพวัน เป็นเจ้าอาวาส ๔๐ ปี แล้ว เป็นเจ้าคณะอำเภอ ๒๒ ปี รู้หมดแล้ว บ้านเหนือ บ้านใต้ ยากจนหาเข้ากินคำ หาคำกินเข้า จึงสร้างโรงเรียนส่งลูกไปเรียนหนังสือ บ้านนี้พัฒนาแล้ว พระพุทธเจ้าให้พัฒนาการศึกษา พัฒนาจิตดีแล้วก็ไปเรียนหนังสือ ตอนนี้อย่างนี้ไปมีงานทำกันหมดแล้ว ไปได้สามีภรรยาที่อื่น ถ้าได้คนบ้านเดียวกันจะไม่มีที่อยู่

กรุงสุโขทัยราชธานีแห่งประเทศไทย เมื่อสมัยนั้นพระสงฆ์จากประเทศศรีลังกา มาเผยแผ่ธรรมที่นครศรีธรรมราช ทำให้พวกนครศรีธรรมราชเลิกทำประมง เรียนหนังสือที่วัดมหาธาตุ สร้างวัดอรุณิกขึ้นมาอีกวัดหนึ่ง มากัน ๒ องค์เท่านั้น องค์หนึ่ง มีความรู้ทางคัมภีร์ อีกรองค์หนึ่งมีความรู้ทางวิปัสสนาธุระ ทำให้พวก นครศรีธรรมราชมีสติปัญญา ทำเครื่องถมหลายทองมากมายก่ายกอง ร้อนถึงพระเจ้า กรุงจีนมาขอดูงาน แล้วจึงเอาไปใช้หมด คนนครศรีธรรมราชกลายเป็นกฏแห่งกรรม ไม่ได้ติดตามประเพณี และปู่ตายายให้เงินไปหมด เลยเราเข้าใจไปว่าเครื่องถมหลาย ทองมาจากเมืองจีน แท้จริงแล้วมาจากเมืองไทย มาจากสติปัญญา ๔ คัมภีร์ วิปัสสนาธุระ ทำให้คนมีสติปัญญาแก้ไขปัญหา ประกอบอาชีพการงาน เรียกว่า โลกีย์ ปัญญา

ดังนั้นจึงมีการนำศาสนาขึ้นสู่กรุงสุโขทัยราชธานี ทำให้ชาวกรุงสุโขทัยมี ปัญญาขึ้น พระราชาทรงผนวชในพระพุทธศาสนา มีวัดอยู่ ๒ วัด คือ คามวาสี และ อรุณวาสี เท่านั้น พระเจ้ากรุงสุโขทัยทรงผนวช วันที่ ๑๔ มกราคม ไม่มีใครรู้ โยมโปรด จำไว้ มีพลเมือง ๓ ล้านคน สามารถมีอาณาเขตถึงกัณฑ์ ไทรบุรี บ้านพี่เมืองน้องมา ช้านาน

ครั้งโบราณก่อนเก่า ทำไม่มีอาณาเขตกว้างขวาง เพราะใช้ธรรมะ ใช้ศีลข้อ เดียวกับสมาธิปัญญาเท่านั้น มีปัญญาตรงไหน พระเจ้าแผ่นดินทรงลาผนวช แล้วทรง ประชุมประชาราษฎร์ว่า เลิกถือผี เลิกถือเจ้ากันเสียที เอาหลักความจริงของชีวิตมาใช้ ชีวิตความจริง คือ ธรรมะ

บุคคลใดมีความจริงในชีวิต บุคคลนั้นมีธรรมะประจำใจ รู้จริง รู้แจ้ง เห็นจริง เห็นแจ้ง คนมีธรรมะ เขามีอย่างนี้

๑. ละเอียดอ่อน
๒. ชอบก่อสร้าง
๓. ชอบบงอก
๔. ชอบต่อสู้

ละเอียดอ่อน พ่อแม่ว่าก็ต้องเชื่อ จึงจกทักตัวหนึ่งเขายังเชื่อเลย พ่อแม่ทักยังไม่เชื่ออีกหรือ เด็กเดี๋ยวนี้เถียงพ่อแม่คำไม่ตกปาก ขาดหลักธรรม ขาดสติสัมปชัญญะ เถียงพ่อเถียงแม่ เถียงครูอาจารย์ เถียงผู้อาวุโส เถียงประธานสงฆ์ไม่ได้ เป็นอَابัติโทษ พระพุทธเจ้าสอนดีมาก ให้ผู้ใหญ่มารอเป็นอَابัติโทษนะ ต้องผู้น้อยมารอผู้ใหญ่ อย่าให้ผู้ใหญ่ต้องรอ นี่ละเอียดอ่อนมาก

ชอบก่อสร้าง คนมีธรรมะชอบสร้าง ไปไหนชอบพัฒนาก่อสร้าง คนยุคใหม่สมัยนี้ขาดศีลขาดธรรม ชอบทำลายหรือหมด พ่อแม่สร้างไว้หรือหมด

ชอบบงอก คนโบราณมีสติสัมปชัญญะชอบบงอก ไปไหนชอบปลูกต้นหมากรากไม้ ต้นพิกุล บุนนาค ปลูกต้นโพธิ์ ต้นไทร ปลูกต้นไม้ใบบังสาชา คนยุคใหม่สมัยทำลายต้นไม้ โคนต้นไม้จะหมดแล้ว คนไร้ธรรมะโคนต้นไม้หมด

ชอบต่อสู้ คนมีธรรมะไม่เลี้ยงงาน ชอบต่อสู้ คนเดี๋ยวนี้สำเร็จการศึกษาเลี้ยงงานเก่ง ไม่เอางานเอาการแต่ประการใด ขาดศีลนี้เอง คนมีสติสัมปชัญญะดีแล้ว จะไม่เลี้ยงงาน จะทำงานให้เสร็จตามเวลา

งานที่ดีคืออะไร งานที่ดีคืองานที่ไม่มีโทษ งานที่ถูกต้องคืองานอะไร คืองานที่ทำแล้วต้องเสร็จทันเวลา งานที่ดีต้องเสร็จแล้วเรียบร้อย เหมือนน้ำย่อยกระบอกตาล

พระพุทธเจ้าสอนว่า คนมีธรรมะจะอ่อนน้อมไปหมด ใจบ่เป็นบ่เป็นใหญ่ ใจไว้เรื่อย อ่อนน้อมต่อท่านผู้ใหญ่เสมอ ผู้ใหญ่จะว่ากล่าวอย่างไรก็ต้องอดทน นี่ศีลธรรมะของพระพุทธเจ้า เอามาพัฒนาได้

ศีลข้อเดียวนี้ทำให้เกิดเมตตา มีสมาธิภาวนาก็ทำให้เกิดเมตตา เกิดเอื้ออาทร สร้างความดีร่วมกัน คนที่มีสมาธิดี ประกอบด้วยศีล มีสติสัมปชัญญะ จะยิ้มแย้มแจ่มใส ตั้งใจสนทนา เจรจากันก็ไพเราะ สงเคราะห์เอื้อเฟื้อ ขาดเหลือคอยดูแลหาต้องต้อนรับขับสู้ ดูแลองาม ดูแลกิจการงานให้เหมาะสมตามเกียรติยศชื่อเสียงของตนกับแขกผู้มา

อาตมาว่าไม่มีอะไรดีเท่าสติปัฏฐาน ๔ ทางสายเอกของพระพุทธเจ้า ทางสายเอกดีแน่ ๆ อาตมาปฏิบัติมาแล้ว เช่น สมณะ พุทธโธ มโนมยิทธิ เฟงกสิณ ธรรมกาย เรียบจบมาหมดแล้ว ไปพบหลวงพ่อบุญญา ท่านบอกว่า ไม่มีอะไรดีเท่า สติปัฏฐาน ๔ ทางสายเอก ทำแล้ว ระลึกชาติได้ ระลึกกฎแห่งกรรมได้ มีปัญหาเกิดขึ้นแก้ได้แน่ ๆ คนที่ไร้สติ ขาดสติสัมปชัญญะ ขาดปัญญา จะไม่มีทางแก้ปัญหาได้เลย ปัญหายุ่งตรงนั้นอันหนึ่ง นำไปใช้ได้

เพราะฉะนั้นสำคัญที่ ศีล ข้อเดียว

สี่เลน สุกตียนฺติ ศีลไปสู่สุคติได้แน่นอน คือ สติ

สี่เลน โภคสมฺปทา คนไหนมีสติสัมปชัญญะ ขยันทำงาน โภคทรัพย์เืองนองพร้อมบริบูรณ์พูนสุข

สี่เลน นิพฺพตฺติ ยนฺติ ศีลข้อเดียวดับให้สนิทไม่ติดเชื้อเป็นไข ไม่มีโลก โกรธ หลง แต่ประการใด ตรงนี้ไปนิพพานได้ ศีลข้อเดียวนี้ครอบคลุมถึงสมาธิ ตัวสัมปชัญญะ คือ ตัวสมาธิ

รู้นอก รู้ใน รู้ตัว รู้กาลเทศะ รู้บาป รู้บุญ รู้คุณ รู้โทษ รู้สิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ นี่คือ สัมปชัญญะปัพพะ คือ ตัวสมาธิของวิปัสสนาญาณ

ตัวปัญญา แปลว่า รอบรู้เหตุผลข้อเท็จจริง รู้กฎแห่งกรรม รู้ดีตชาติของชีวิต และรู้ว่าควรจะทำปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าได้อย่างไร มีทั้งปัญญาโลกียะ มีทั้งปัญญาโลกุตระ มีทั้งวิชาความรู้คู่กับความดี เดินทางไม่ผิดในกฎจรรยาชีวิตแน่นอน

บุคคลใดมีศีลจะมี ๓ ส. ได้แก่

๑. สะอาด ทุกอย่างสะอาดหมด
๒. สงบ อยู่ด้วยความสงบ ไม่ทะเลาะกันแน่นอน
๓. สะดวก เป็นปฏิเวธธรรม ได้รับความสะดวกสบาย ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีที่พึ่งทางใจติดตัวไป

บุคคลใดมีไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา จะมี ๓ จ. ๕ จริง ทุกสิ่ง ป.ป.ร.ก.

๓ จ. ได้แก่

๑. จัดรูปแบบตัวเองให้สวย แต่งตัวให้สวยหรู น่าดูชมในสังคม
๒. จัดสำนักงาน จัดวัดวาอารามให้เป็นระเบียบ ร่มรื่น เป็นอุทยานการศึกษา
๓. จัดสถานที่อื่นได้ ถ้าเราจัดตัวเองไม่ได้ จัดสถานที่ของเราไม่ได้ จะไปจัดที่อื่นเขาจะเลื่อมใสศรัทธา ออกมาอย่างนี้ชัดเจนมาก

ถ้าใครจัด ๓ จ. ได้จริงแล้ว จะมีทุกสิ่ง ๕ จริง คนมีความจริงแล้ว เป็นชายก็จริง เป็นหญิงก็แท้ เป็นคนแก่ก็มีคนเคารพนับถือแน่นอน

๑. จริงต่อکارงาน เปรียบเหมือนนิ้วโป้ง
๒. จริงต่อหน้าที่ เปรียบเหมือนนิ้วชี้
๓. จริงต่อวาจา เปรียบเหมือนนิ้วกลาง
๔. จริงต่อบุคคล เปรียบเหมือนนิ้วนาง
๕. จริงต่อความดี เปรียบเหมือนนิ้วก้อย

ทุกสิ่ง ป.ป.ร.ก. ได้แก่

๑. ปกครองดี ถ้าคนไหนปกครองดีไม่มีเรื่อง
๒. ป้องกัน ไม่เสียหาย
๓. รักษาความดี เหมือนเกลือรักษาความเค็ม
๔. กล้าแก้ไข เมื่อมีเหตุเกิดขึ้นต้องกล้าแก้ไขเดี๋ยวนั้น อย่าทิ้งไว้มันจะเสียหายต่อไป

ขอให้นำหลักการที่กล่าวนี้ไปใช้พัฒนาได้เลย ถ้าบุคคลใดมีหลักเกณฑ์วิธีการ
อย่างนี้ รับรองเจริญทั้งวัด เจริญทั้งบ้าน เจริญทั้งประเทศเขตแดนทุกชนิด...